

Lietuvos baritonai su koncertmeisterėmis

Prieš 2500 metų didysis Hipokratas rašė, kad balsas gimsta žmogaus galvoje. Kad būtų gyvas, ten jis ieško rezonatoriaus. Antikinės medicinos klasikas Klaudius Galenus sakė, kad balsas gimsta krūtinėje. Platonas tvirtino, kad "muzika atsiranda iš trijų elementų: žodžio, harmonijos ir ritmo". Jis neapkentė lydinės dainavimo mokyklos, nes ji "tuščia, tinkanti tik ditirambams ir orgijoms". Žavėjosi dorine ir frygine, nes jos valingos, taurios - "vertos tikro vyro". Taigi savuoju mokymu Platonas atnašavo grožiui ir dorybėms.

Platono požiūrį patvirtinusių menininkų galėtume vadinti ilgametį operos artistą profesorių Joną Stasiūną. Lietuvos menininkų rūmai, Muzikos akademija, dukra dainininkė Aušra Stasiūnaitė dainininko 80-mečio proga Rotušėje surengė nuotaikingą Lietuvos baritonų vakarą.

Nedidelės senojo operos teatro Vilniuje scenos kairėje - balkonas. Jame pasirodo aukštas, gražaus stoto, ilgaplaukis Demonas. Galingu, bet minkštu balsu jis žavėjo ne tik Tamarą, bet ir visą salę. Tai Jonas Stasiūnas, kurį pirmą kartą pamačiau operos scenoje. "Virš, beribio okeano..." - dainavo, tarytum glostydamas, didelis gražus vyras. Ne veltui sakoma, kad didžiulė jėga sklinda iš žmogaus, mokačio naudotis balsu. Ir vakaras Rotušėje prasidėjo klausantis J.Stasiūno įrašų - svarbiausio jo palikimo.

Vakarą vedusi J.Vyliūtė gausiai susirinkusiems šio menininko talentų gerbėjams priminė kai kuriuos biografijos faktus.

Gyvenimas basomis prasidėjo Kupiškio rajone, Ničiūnuose. Graži gamta, muzikali šeima. Panevėžio berniukų gimnazijoje dainuoti skatinantis mokytojas M.Karkadarė įtaką gražiai nauaugusiam, niekur balso negailėjusiam Jonui, besirenkančiam gyvenimo kelią. Gimnazistas J.Stasiūnas dalyvavo šaulių sąjūdžiuose, Meno kuopos veikloje.

1948-aisiais baigė Kauno konservatoriją, P.Olekos dainavimo klasę. Nuo 1941-ųjų J.Stasiūnas dainavo teatre. Pradžioje Kauno didžiajame - Valstybės teatre, o 1944 m. su teatru persikėlė į Vilnių.

Vos baigęs mokslus, darbštus dainininkas jau buvo parengęs keturiolika vaidmenų. Tai Figaro, Valentinas, Eskamiljas, Amonasro ir kiti. Mokydamasis savo muzikinį tekstą, gerai susipažindavo ir su partnerių vaidmenimis. Sako, tekdavo kitiems sufleruoti... Aukštas, tiesus, puikiai atrodantis, mokantis prasmingai bendrauti su partneriais, kurti įdomius, savitus herojų paveikslus, J.Stasiūnas teatro scenoje praleido daugiau kaip keturiasdešimt metų. Parengė per 50 vaidmenų. Tobulino anksčiau, ruošė naujus. Dainavo Jagą ir Rigoletą, Skarpiją ir Mazepą. Nesibodėdavo net charakteringo boso partijų. Įtaigiai interpretuodavo, balso priemonėmis charakterizuodavo monumentalius, epiškus charakterius. Visose lietuvių autorių scenos veikaluose jam buvo skirtas įdomus personažas. Ryškiausias - Margiris V.Klovos operoje "Pilėnai". Sako, kompozitorius šį personažą kūrė konsultuodamasis su J.Stasiū-

AKSOMINIS BARITONAS

RITA ALEKNAITĖ-BIELIAUSKIENĖ

nu. Scenoje, liedamas aksominę kantileną, pasirodydavo romus, galingas lyg ažuolas. Po Maskvoje vykusio spektaklio publika Margiriui sukėlė didžiules ovacijas.

Teatre jis buvo mylimas žmogus, paprastas ir nuoširdus partneris. Visad patardavo, padėdavo. Be patoso ir fanaberijos. Populiarus artistas nesigėdijo nei nertinio, nei kupiškėnų priegaidžių.

Tą vakarą Rotušėje dirigentas V.Viržonis prisiminė nepaprastą J.Stasiūno darbštumą: "Jis sugebėdavo per pusdienį išmokti nedidelę partiją ir vakare "išgelbėti" spektaklį". E.Kaniavai didžiulį įspūdį padarė pirmą kartą išgirsta J.Stasiūno atliekama J.Tallat-Kelpšos baladė "Už aukštųjų kalnelių": "Iš karto išmokau. Nuoširdžiai pavydėjau jam tokio didelio repertuaro. Su šiuo scenos meistru smagu būdavo dainuoti. Abu labai norėjome, kad teatro repertuare atsirastų G.Puccini'o opera "Džanis Skikis". Tikriausiai ne tik E.Vasilevskiui profesorius J.Stasiūnas buvo ir pedagogas, ir artimas draugas, kuriuo galima buvo pasitikėti, kuris mielai konsultuodavo. "Dar ir dabar dažnai mintyse kreipiuosi pagalbos".

Po respublikos miestelius kartu su solistu važinėjome, visuomenei pristatydami

A.Spendiarovo kūrybą. Vienas nuotaikingiausių ir įtaigiausių koncerto numeriu buvo J.Stasiūno atliekamas romansas "Rožė". Čia labai tiko jo balso aksominis bangavimas ir emocionalumas.

J.Stasiūnas dainavo labai daug: operų arijas, didelės formos kūrinius, romansus, liaudies dainas. Su orkestrais, liaudies instrumentų ansambliais, fortepijonu. Klausytojai pamėgo jo duetus su dukra Aušra. Mėgo dainuoti lietuvišką muziką. Jis dalyvavo maždaug 1500 spektaklių, tiek pat koncertų ne tik Lietuvoje, bet ir Baltarusijoje, Bulgarijoje, Čekijoje ir Slovakijoje, Latvijoje ir Lenkijoje, Užkaukazės respublikose, Maskvoje, Kinijoje, Mongolijoje.

Teatrą paliko treji metai prieš mirtį, 1984-ųjų pavasarį, pasiekęs visas aukščiausias gyvenimo pakopas. Meistriškumas buvo įvertintas garbingiausiais to meto vardais ir apdovanojimais.

Išaugino dainininkę - dukrą Aušrą. Ji įamžino tėvo dainavimą, iš beveik 300 fondinių radijo įrašų dėmesingai atrinkusi pluoštelį ir sukomponevus ne tik meniniu atžvilgiu reikšmingą, bet ir informatyvią kasetę. Skirta mums visiems. Kiekvienas įrašytas kūrinys - ne tik J.Stasiūno, bet ir dalelė Lietuvos operos istorijos.

Aušra Stasiūnaitė ir Eduardas Kaniava prie Jono Stasiūno portreto

Audroniaus Žygavičiaus nuotrauka

Scenos meistro garbei Rotušėje dainavo dvylika Lietuvos baritonų. Ne konkuruojantys, o gebantys klausytojams prisistatyti savitai, spalvingai. Puikiai pasirinktas repertuaras leido geriausiai atsiskleisti kiekvieno dainininko charakteriui, balso spalvai, meistriškumui, vaidybinei įtaigai, emocinei pagavai, intelektui. Amžius ir sceninė patirtis per pasirodymą Rotušėje tapo atlikėjų talkininkais.

Puikia artistine forma, gera vokaline technika, plačia balso ir emocijų gama pasižymėjo Vytautas Juozapaitis. Scenine patirtimi sunku su juo lygintis kitiems dainininkams. Tačiau kiekvienas atskleidė geriausius savo bruožus. Dainius Stumbras - puikus, didelį balsą turintis dramatinis baritonas. Labai įvairaus stiliaus repertuarą atliko vis tobulėjantis inteligentiškas dainininkas Giedrius Žalys, sugebantis derinti įkvėpimą, mokėjimą, dainavimo kontrolę. Tą vakarą taip pat dainavo solidžius vaidmenis teatre įdomiai kuriantis Eugenijus Vasilevskis, techniškas, dar vis muzikinio lankstumo siekiantis Mindaugas Žemaitis, poetiškas Dainius Puišys, labai muzikalus, emocionalus Laimonas Pautienius, teatrinių šampų ir nemažo darbo krūvio slegiamas, įgudęs stabiliai dainuoti Mindaugas Gylis, bręstantis Deividas Staponkus, vis daugiau teatro scenoje dainuojantis Žvainys Ivanuskas, didelio gražaus balso deramai neįprasminantis Gintaras Liaugminas. Visi verti teatro scenos. O tai sunkiai sprendžiama problema.

Profesorius E.Kaniava puikiai pateisino savąjį titulą. Dainavo žinodamas, ką ir kaip reikia dainuoti. Atlikdamas J.Tallat-Kelpšos baladę "Už aukštųjų kalnelių", įprasmino jos dramaturgiją, atskleidė daug emocinių niuansų, prasmių, balso spalvų. Įtaigus, artistiškas buvo ir Džanis Skikis. Vakaras baigėsi A.Stasiūnaitės ir E.Kaniavos meistriškai padainuotu Rozinos ir Figaro rečitatyvu bei duetu iš G.Rossini'o operos.

Jonas Stasiūnas šiandien džiaugtųsi girdėdamas tokį būrį žavių, kūrybingų dainininkų. Ir liūdėtų, nes dauguma jų neturi galimybės nuolat būti scenoje. Vienas kitas ruošia vaidmenis teatruose - Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, vadovauja chorui, dėsto solfedžio, moko dainuoti būsimąsias mokytojas ir taip toliau. Kvieskite, prašykite dainuoti. Menininkas, nebūdamas scenoje žūsta. Tai ko palinkėti kūrybingiems baritonams? Supratingų mecenatų, rėmėjų, aktyvių koncertų organizatorių?

Koncerte baritonams talkino pianistės Ž.Noreikienė, R.Jakutytė, N.Ralytė, S.Skučienė ir A.Juozauskaitė - ištikimos vilties neprarandančiųjų bendrakeleivės.